

Memorandum w sprawie energetyki jądrowej w Polsce

Zapewnienie dostaw energii elektrycznej zarówno na bieżące potrzeby, jak i w perspektywie następnych dziesięcioleci jest jednym z najważniejszych zadań Państwa w zakresie bezpieczeństwa energetycznego kraju.

W Polsce zużywamy znacznie mniej energii elektrycznej na jednego mieszkańca, niż wynosi średnia w krajach Unii Europejskiej. Powodem jest rozbudowane ciepłownictwo w większości aglomeracji miejskich oraz niedostateczny jeszcze poziom technologiczny w wielu dziedzinach przemysłu. W tej sytuacji, nawet po wdrożeniu koniecznych mechanizmów oszczędzania energii, należy się liczyć ze wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną. Prognozuje się, że średnio zużycie energii elektrycznej będzie wzrastać w tempie ok. 1-2 % rocznie.

Pokrycie wzrastającego zapotrzebowania oraz uzupełnienie ubytków mocy zainstalowanej spowodowanych wyłączaniem starych bloków lub polityką klimatyczną będzie wymagać budowy nowoczesnych elektrowni i elektrociepłowni.

Prognozy wskazują, że w okresie do 2030 r. w Polsce powinno się wybudować nowe bloki o łącznej mocy ok. 33 000 MW. Wszystkie nowe źródła powinny spełniać dwa podstawowe kryteria:

- ekologiczne, w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery wpływających na zdrowie społeczeństwa oraz zmniejszenie emisji dwutlenku węgla, w ramach polityki ekologicznej UE,
- ekonomiczne, w celu zapewnienia racjonalnych kosztów wytwarzania energii co wynika z oczywistych wymogów polityki gospodarczej i społecznej.

Obydwa powyższe kryteria spełnia właśnie energetyka jądrowa, gdyż charakteryzuje się praktycznie zerową emisją CO₂ i niskimi kosztami wytwarzania energii. Potwierdza to większość analiz renomowanych światowych ośrodków badawczych.

Po wydarzeniach w japońskiej elektrowni jądrowej w Fukushima, podobnie jak to było po katastrofie na Ukrainie w Czarnobylu, pojawiły się obawy na temat bezpieczeństwa i kosztów wytwarzania w tej technologii, mimo tego, że w tym pierwszym przypadku nie było ofiar śmiertelnych wynikających bezpośrednio z tej awarii i spowodowanych promieniowaniem jonizującym.

Psychoza wokół tych wydarzeń doprowadziła jednak w Niemczech do podjęcia decyzji o wycofaniu z eksploatacji ośmiu reaktorów uruchomionych przed 1980 r. i zatrzymaniu pracy pozostałych reaktorów do 2022 r. W Szwajcarii wszystkie reaktory mają być wycofane z eksploatacji po upływie projektowanego okresu pracy, natomiast we Włoszech zrezygnowano z powrotu do stosowania technologii jądrowej w energetyce. Media zachodnie nie ukrywają, że decyzje te podjęte były przy dyskretnym, ale skutecznym wsparciu wielkich koncernów zasilających konwencjonalne elektrownie w paliwo oraz mających opanowaną od lat produkcję maszyn i urządzeń dla tych elektrowni.

W Japonii natomiast trwają prace nad ustaleniem niezbędnego zakresu modyfikacji eksploatowanych bloków jądrowych. Wykonano analizę konkurencyjności japońskich EJ w odniesieniu do innych technologii wytwarzania, która wykazała niższe koszty wytwarzania energii w technologii jądrowej, nawet po uwzględnieniu niezbędnych modernizacji po Fukushima. Według ostatnich doniesień uruchomiono z początkiem lipca br. pierwszy reaktor od czasu katastrofy w Fukushima.

W USA w związku z rozpoczęciem eksploatacji rodzimych złóż taniego gazu łupkowego należy się liczyć z pewnym spowolnieniem dalszego rozwoju energetyki jądrowej, aczkolwiek wciąż udzielane są koncesje na budowę nowych jądrowych jednostek wytwórczych i w bieżącym roku ma nastąpić faktyczne rozpoczęcie budowy 4 bloków.

W raporcie Światowej Rady Energetycznej „Perspektywa energetyczna świata: Energetyka jądrowa rok po Fukushima” (World Energy Perspective: Nuclear Energy One Year After Fukushima) stwierdzono, że nie należy oczekiwać istotnych zmian w zakresie rozwoju energetyki jądrowej w krajach pozaeuropejskich. Przewiduje się natomiast rozwój międzynarodowych standardów bezpieczeństwa oraz konieczność rozszerzenia wiedzy o istocie energetyki jądrowej, aby uniknąć możliwości wykorzystywania naturalnych obaw społecznych do manipulowania opinią publiczną.

W Polsce wydarzenia w EJ Fukushima nie zmieniły zamierzeń rządu w zakresie budowy elektrowni jądrowych. Realizowany jest program polskiej energetyki jądrowej, uchwalono w ubiegłym roku dwie ustawy, a w tym roku rozpoczęto realizację szerokiego programu informacyjnego o tej technologii. Niestety po Fukushima uaktywniły się tradycyjne i nowe ośrodki przeciwników energetyki jądrowej. Do działań, których nie obserwowano wcześniej należy zaliczyć ekspansję niemieckiego ruchu antynuklearnego na teren Polski, wyrażającą się m.in. w postaci tysięcy maili przesłanych do Ministerstwa Gospodarki i innych organów rządowych, protestujących przeciwko budowie EJ w naszym kraju. Owa intensyfikacja działań rodzimych i niemieckich przeciwników energetyki jądrowej doprowadziła do obniżenia poparcia dla tej technologii w sondażach społecznych i była jedną z przyczyn negatywnego wyniku referendum przeprowadzonego na obszarach jednej z potencjalnych lokalizacji EJ na wybrzeżu.

Jednocześnie rozbudzane są w świadomości społecznej przez wielu naukowców nadmierne nadzieje, że do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski wystarczy racjonalizowanie użytkowania energii, rozwój odnawialnych źródeł energii i perspektywa wykorzystania rodzimych zasobów gazu łupkowego. Zakłada się zbyt optymistycznie, że nadal będzie można wykorzystywać węgiel mimo restrykcyjnych wymagań polityki klimatycznej Unii Europejskiej, gdyż uda się opanować i wdrożyć technologie wychwyty i składowania dwutlenku węgla. Te idee są chętnie przyjmowane przez polityków, gdyż trafiają w przekonania wielu osób, że te technologie są już opanowane i w powszechnym mniemaniu bezpieczne. Ich rozwój jest pożądanym, lecz stosownie do racjonalnych ekonomicznie zasobów i z uwzględnieniem kosztów wytwarzania energii.

Obecna polityka rządu nie odpowiada randze i znaczeniu energetyki jądrowej dla przyszłości zaopatrzenia Polski w energię elektryczną. Nie widać zaangażowania i wsparcia ze strony organów politycznych poza ustanowieniem Pełnomocnika Rządu ds. Polskiej Energetyki Jądrowej, który konsekwentnie – przy wsparciu Ministerstwa Gospodarki – dąży do realizacji celów wskazanych w programie polskiej energetyki jądrowej. Na obecnym etapie zrezygnowano z utworzenia instytucji (agencji) wspomagającej działanie Pełnomocnika i koordynującej oraz wspomagającej działania sektora przemysłowego i sektora badawczo-rozwojowego (B+R) dedykowanego dla wspierania przygotowywanej inwestycji. To pasywne poparcie polityczne rozwoju energetyki jądrowej świadczy o tym, że

widocznie duża część polityków nie jest zorientowana lub w pełni przekonana do zasadności budowy EJ w Polsce. Oznacza to **konieczność ukierunkowania akcji informacyjnej także na polityków, poczynając od szczebla centralnego, a kończąc na szczeblach gminnych**, zwłaszcza w rejonach, które wstępnie wytypowano jako dogodne do lokalizacji EJ. Nie należy zaniedbywać oczywiście generalnej informacji dla społeczeństwa, aby zmniejszyć nieuzasadnione obawy i strach przed energetyką jądrową. Aktywność przekazywania informacji poprzez służącą temu celowi stronę internetową www.poznajaatom.pl musi być zasadniczo wzmocniona.

Najważniejszym tematem działań wyjaśniających powinno być uświadomienie ogółowi społeczeństwa groźnych skutków dla kraju, jeśli już wkrótce nie będzie budowana energetyka jądrowa.

Być może dotychczasowe analizy krajowe i zagraniczne, wskazujące na celowość i zasadność budowy EJ w świetle wydarzeń w Europie po Fukushima nie są wystarczające i trzeba je skutecznie wzmocnić i uaktualniać. Analizy te powinny zawierać rzeczowe ustosunkowanie się do całej masy bałamutnych informacji przytaczanych przez przeciwników energetyki jądrowej, w tym również zagranicznych. Wyniki tych analiz powinny jednak być przedstawione w sposób przystępny, zrozumiały dla przeciętnego obywatela. Do wykonania tych analiz powinni być zaangażowani najlepsi eksperci krajowi i zagraniczni, dysponujący odpowiednimi narzędziami analitycznymi. Nie wystarczą eksperci tylko w zakresie PR, aczkolwiek ich rola jest istotna.

Powodzenie całego programu energetyki jądrowej zależy od skuteczności przygotowania i realizacji pierwszej elektrowni jądrowej (I EJ) w Polsce. W tym zakresie nie powinno się całości problemów z tym związanych pozostawiać tylko inwestorowi, czyli PGE Polskiej Grupie Energetycznej S.A. We wszystkich krajach budowa EJ nie jest tylko zadaniem jednego przedsiębiorstwa energetycznego. Wiele decyzji podejmowanych jest na szczeblu właściciela. W Polsce tym właścicielem jest Państwo i to Państwo powinno zapewnić odpowiednie działania korporacyjne. Również w krajach, z dominującą własnością prywatną, decyzje strategiczne dotyczące energetyki jądrowej podejmowane są na najwyższych szczeblach państwowych. Do podejmowania takich decyzji potrzebne jest zaplecze eksperckie, na działalność którego niezbędne są odpowiednie środki finansowe. W Polsce istnieje tendencja do ograniczania finansowania prac przygotowawczych, co jest niezwykle niebezpieczne dla powodzenia całości programu.

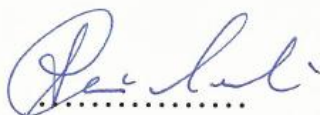
Podstawowym problemem budowy, zwłaszcza I-szej EJ jest sfinansowanie jej budowy. Wysokie nakłady inwestycyjne, swoiste dla tej technologii, wymagają szczególnej troski i umiejętności. Nie wystarczą bowiem same mechanizmy konkurencyjnego rynku energii elektrycznej, aby zapewnić środki finansowe na budowę EJ, a zwłaszcza I-szej EJ, i niezbędnego zaplecza organizacyjnego i technicznego oraz infrastruktury towarzyszącej. Trzeba sięgnąć po doświadczenia innych krajów, które w warunkach działającego rynku energii skutecznie finansują budowę obiektów jądrowych (np. Finlandia). Ważna jest koncentracja kapitału i nie powinno się powierzać budowy EJ wydzielonym, drobnym spółkom, nawet w strukturze korporacyjnej.

Względy logistyczne i finansowe powinny spowodować powstanie z udziałem wyspecjalizowanego, zagranicznego „inżyniera kontraktu” powstanie szczegółowego harmonogramu, projektowania, budowy, uruchomienia i oddania do eksploatacji pierwszej i następnych EJ. Istotne tutaj będzie uwzględnienie także inwestycji, które będą realizowane jeszcze przed 2020 r. w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii, po wejściu w życie restrykcyjnych wymogów ekologicznych UE, co może wpłynąć na spokojniejszą realizację programu jądrowego w dalszych latach.

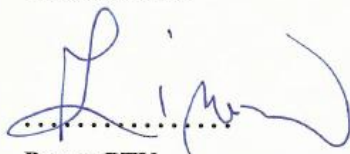
Wiadomo, jak ważne jest zapewnienie wysokiej jakości wszelkich prac przy powstawaniu obiektów jądrowych. **Ostatnie doświadczenia z budowy polskich autostrad powinny uczyć władze regulacyjne naszego państwa i inwestora na problemy jakości.** Należy opracować szczegółowy program zapewnienia jakości w całym cyklu budowy i eksploatacji elektrowni jądrowej w Polsce. W tym zakresie powinno się wykorzystać doświadczenie uzyskane na budowach EJ Olkiluoto w Finlandii, gdzie jakość pracy i fachowość polskich firm zostały bardzo wysoko ocenione przez kontrahentów zagranicznych.

Przygotowanie kadr dla energetyki jądrowej jest sztandarowym zadaniem programu rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Należy jednak mieć na uwadze, że specyficzna wiedza w dziedzinie energetyki jądrowej jest potrzebna przede wszystkim na etapie prac eksperckich przy wyborze technologii, budowie i późniejszej eksploatacji bloków jądrowych, o co powinien przede wszystkim zadbać inwestor. W przygotowaniu i wdrażaniu programu w zakresie udziału polskiego przemysłu i sektora B+R powinno się wykorzystać doświadczenia zebrane przy budowie elektrowni jądrowej w Żarnowcu. Podobnie jak w wielu krajach, które zbudowały elektrownie jądrowe, 60+70% dostaw zapewniały przedsiębiorstwa krajowe. Wykształcenie kadry i wdrożenie procedur dozorowo-eksploatacyjnych zapewniały krajowe uczelnie i instytuty badawcze oraz dobrze zorganizowany dozór jądrowy, w oparciu o szeroką współpracę międzynarodową. Wszyscy pracownicy zaangażowani w realizację projektów budowy EJ powinni jednak mieć ogólną wiedzę o istotnych cechach energetyki jądrowej.

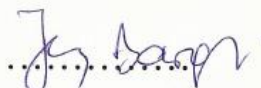
Budowa EJ w Polsce to wejście na nowy poziom rozwoju technologicznego i organizacyjnego. nie tylko w odniesieniu do dziedzin przemysłu bezpośrednio zaangażowanych przy budowie elektrowni jądrowej. Przyszli dostawcy technologii jądrowej do Polski już teraz prowadzi rozmowy z przedsiębiorstwami gotowymi do współpracy przy budowie elektrowni jądrowej oferując odpowiednią wiedzę techniczną i organizacyjną oraz wymuszają uzyskanie wysokiego poziomu technicznego i jakościowego wytworzonych produktów zgodnie z wymaganiami przemysłu jądrowego. Zdobyte doświadczenia przyczynią się do rozwoju i na pewno znajdą zastosowanie w wielu dziedzinach przemysłu. Z tego względu tym zagadnieniom powinna być nadana odpowiednia ranga państwowa, polityczna i społeczna, aby można było sprostać wszystkim wyzwaniom, które przyniesie ta potrzebna i od dziesięcioleci z powodzeniem stosowana technologia w wielu krajach europejskich i na świecie.

Prezes SEREN

Prezes PTN

Prezes SEP

Prezes FSNT NOT